
Kyrkomötet
Förvaltarekapsutskottets betänkande 2019:1

Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar Förvaltarekapsutskottet kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 beslutspunkt 3 att kyrkostyrelsen i sitt framtida strategiska arbete ska beakta vad kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Utskottet menar att kyrkans bebyggelser och den därmed sammanhängande kulturmiljön är viktiga resurser i undervisningen om bibelns berättelser och kyrkans historia och rekommenderar en bredare användning av dessa resurser.

Utskottet framhåller dagens klimatutmaningar som en avgörande kontext inom vilken kyrkans undervisning sker och föreslår därför att kyrkans delaktighet i skapelsens återupprättelse ska få en större betydelse i undervisningen.

Utskottet rekommenderar slutligen att alla beslut ska fattas och verksamhet bedrivs med kontinuerlig hänsyn till ekonomisk, ekologisk, social och andlig hållbarhet.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Förvaltarekapsutskottet anfört beträffande undervisning.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 Tematiskt kyrkomöte 2019 – Undervisning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det kyrkomötet anfört beträffande undervisning.

Bakgrund

Kyrkostyrelsen redogör i sin skrivelse för temat för 2019 årets kyrkomöte samt beskriver varför kyrkan är kallad att undervisa, vad uppdraget innebär, vems uppdraget är och vem det angår samt hur undervisningsuppdraget kan utföras i vår tid. Vidare finns en vision kring vad som ska ha uppnåtts 2030.

Kyrkostyrelsen är angelägen att få ta del av kyrkomötets erfarenhet kring undervisning och lärande och skrivelsen innehåller därför förslag till frågor som kan utgöra en utgångspunkt för samtal i utskotten.

Som utgångspunkt för Förvaltarekapsutskottets samtal föreslås i skrivelsen följande frågeställningar:

- ◆ Hur kan våra kulturhistoriskt värdefulla byggnader och inventarier komma till ännu större användning i kyrkans undervisning och lärande?
- ◆ Hur ska Svenska kyrkan i sitt kulturarvsförmedlande arbete kunna tillgodose Riksantikvarieämbetets önskemål om allmängiltighet och samtidigt fortsätta att tolka kulturarvet utifrån kristen teologisk förståelse?
- ◆ Hur påverkas Svenska kyrkans undervisningsuppdrag av de klimatutmaningar vi står inför?
- ◆ Hur får vi genomslag för alla fyra hållbarhetsdimensionerna i förvaltningen av våra egna resurser liksom i vårt samhällsengagemang?

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att med anledning av beslutspunkt 3 i kyrkostyrelsens skrivelse 2019:5 uppdra till kyrkostyrelsen att i sitt framtida strategiska arbete beakta det Förvaltarskapsutskottet anfört beträffande undervisning.

Användning av byggnader i kyrkans undervisning och lärande

Utskottet instämmer i att kyrkans olika byggnader och egendomar är en viktig resurs för undervisning och lärande. Runt om i landet finns det sådana initiativ. Här är några exempel: På vissa orter hålls kyrkor öppna under dagtid med hjälp av ellås, i Västerås domkyrka finns en utställning med kyrkans värdefulla kulturföremål som visas i KAE-klassade utställningsskåp. I Norrköping erbjuds ”kyrksafari” och en app ger inblick i kyrkors kulturskatter utvecklas. Modern teknik gör det möjligt att göra kyrkorum och kyrkomiljöer tillgängliga digitalt vilket kan förenkla uppfyllandet av kraven på tillgänglighet. Kyrkomiljöerna förmedlar både de bibliska berättelserna och berättelsen om det svenska samhällets framväxt och är en ovärderlig resurs för undervisning både i och utanför kyrkans verksamhet. I användningen av kyrkans byggnader i kyrkliga och andra sammanhang i undervisningens syfte är det viktigt att

- tänka på hela kulturmiljön (inklusive de bibliska berättelserna) som resurs för undervisning och inte bara kyrkobyggnaderna
- lyfta fram bra exempel på hur en sådan undervisning kan ske
- församlingsråden har en viktig roll i att stötta en sådan undervisning i församlingens kyrkor
- konkretisera undervisningen genom att skriva kontrakt med skolor och andra samhällsaktörer
- kyrkan vågar vara kyrka vilket inte är i konflikt med riksantikvarieämbetets förväntningar på allmängiltighet

Klimatutmaningarnas betydelse för kyrkans undervisningsuppdrag

Dagens klimatutmaningar måste speglas i kyrkans undervisning. Klimatförändringarna är en avgörande del av sammanhanget inom vilken kyrkan verkar idag. Kyrkan ska förkunna evangeliet just in i denna konkreta kontext. Kontexten bör dock inte skymma evangeliets giltighet i alla tider. Forskaren Cecilia Melders oro över antalet självmord bland unga på grund av klimathotet kan komma att öka framöver är en signal som kyrkan måste uppmärksamma och ta på allvar. Denna omständighet tillsammans med marginaliseringen av landsbygdsbefolkningen i klimatkussionen är exempel på att den ekologiska och sociala hållbarheten ska förstås och eftersträvas som sammanhängande dimensioner. Kyrkan behöver i sin undervisning lyfta fram att alla har ett förvaltarskapsansvar och en skyldighet att värna skapelsen samtidigt som

ett destruktivt skambeläggande ska undvikas. En del av syftet med kyrkans grundläggande uppgift är beskriven i kyrkoordningen som att ”Guds rike utbredds och skapelsen återupprättas”. Konkret kan ansvaret visa sig i att det bibliska arvet på olika sätt integreras i hållbarhetsmålen som finns i Agenda 2030 och därmed levandegörs. Ett annat sammanfattande begrepp för kyrkans ansvar i sammanhanget är klimaträttvisa som handlar om att på ett rättvist sätt fördela ansvaret globalt mellan länderna i nord och syd, mellan stad och land/fattig och rik i Sverige, men också mellan generationerna. Något som inte minst lyfts fram i påvens encyklika *Lovad vare du*. Mot bakgrund av denna diskussion vill utskottet betona att:

- det i kyrkans uppdrag ingår att delta i återupprättandet av skapelsen
- undervisningen behöver ta hänsyn till de ungas oro och den växande psykiska ohälsan bland unga
- kyrkan inte ska påföra skam i klimatarbetet, men väl bejaka reell kollektiv skuld, vars positiva konsekvens efter förlåtelsen är ansvar
- kyrkan i dagens ångestfyllda atmosfär kan vara en pålitlig aktör som tar utmaningen på allvar och samtidigt lever i tillit till Guds kärlek till skapelsen och dess återupprättelse
- kyrkan ska vara en aktör som driver fram kravet på klimaträttvisa

Att inkludera de fyra hållbarhetsdimensionerna i resursförvaltningen

Kyrkan måste ha en resursförvaltning som tar samhörigheten mellan ekologisk, ekonomisk, social och andlig hållbarhet på allvar. All ekonomisk verksamhet (inklusive nyttjandet av skog, jord, vatten, vind och sol, men också de ekonomiska tillgångarna i form av aktier och värdepapper) ska utföras med kontinuerlig hänsyn till de tre andra hållbarhetsdimensionerna, de ekologiska, de sociala och de andliga. En sådan inriktning i förvaltningen av ekonomin skulle kunna utformas som en komplettering av barnkonsekvensanalysen så att även hållbarhetskonsekvenser belyses. Utskottet menar att det inte bara är i hållbarhetsredovisningen utan också i den ekonomiska revisionen är viktigt att återspegla de andra hållbarhetsdimensionerna. Det skulle kunna kallas för en ESA (ekologisk, social, andlig) analys. Erfarenheterna från implementeringen av barnkonsekvensanalysen måste påverka införandet av en ESA-analys för att undvika byråkratisering. Nationell nivå kan gå före med gott exempel och ställa resurser till förfogande, men bör inte styra verkställandet på lokal nivå. Förvaltarens utskottet är väl medvetet om den spänningsrika relationen mellan ekonomiska och ekologiska mål. *Doughnut Economics*¹ (som på ett pedagogiskt sätt visuellt visar hur en hållbar ekonomi måste ta hänsyn till sociala och planetära gränser – se bild på nästa sida) är ett relevant sätt att beskriva en ekonomi som söker finna en balans mellan de sociala och de planetära begränsningarna för en hållbar ekonomisk utveckling. För att kunna bidra till en sådan utveckling är det av avgörande betydelse, menar utskottet, att Svenska kyrkan bygger allianser med ekumeniska partners men också med olika samhällsaktörer. Att vända en negativ samhällstrend kan inte åstadkommas enbart genom individers initiativ. Utskottet föreslår mot bakgrund av denna diskussion som vägar in i framtiden att

- alla fyra hållbarhetsdimensioner tas med i beräkning i alla beslut angående förvaltning
- revisionen av Svenska kyrkan ska ske i enlighet med gängse sed, men att även de fyra dimensionerna ska genomsyra revisionen

¹ Jfr Kate Raworth, *Doughnut Economics*, White River Junction, VT 2017.

- kyrkan på nationell nivå föregår med ett gott exempel och konsekvent tillämpar de fyra dimensionerna som styrmedel i sina beslut
- kyrkan konsekvent söker att samarbeta med andra organisationer och samhällsaktörer när det gäller att finna vägar för att hålla ihop de fyra hållbarhetsdimensionerna.

Uppsala den 4 oktober 2019

På Förvaltarskapsutskottets vägnar

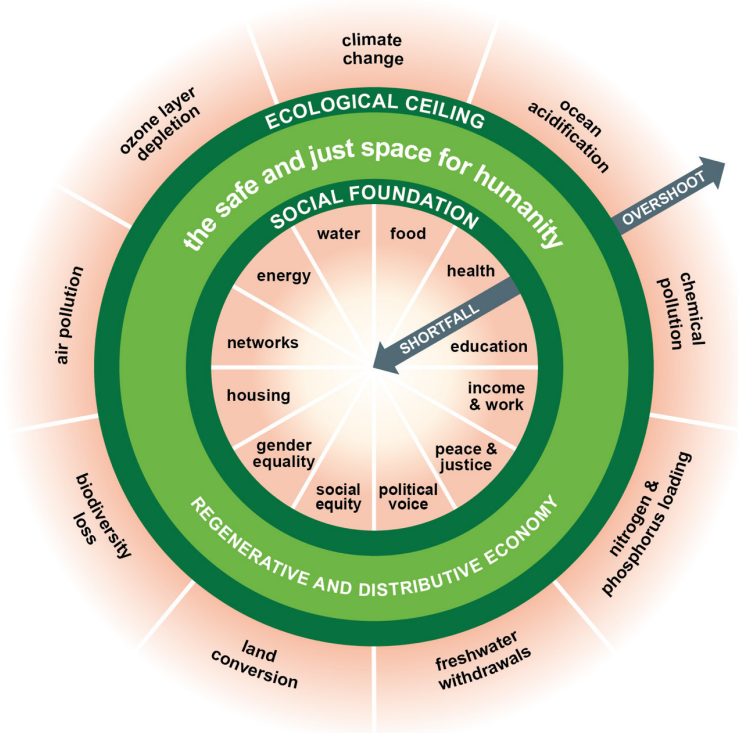
Gunilla Franzén, ordförande

Michael Nausner, sekreterare

Beslutande: Gunilla Franzén, ordförande, Claes Block, Camilla Persson, Sven Erik Bodén, Björn Andersson, Stefan Linderås, Anne Olofsson, Jörgen Åkesson, Lennart Persson, Jan-Åke Isaksson, Sven Ingvar Holmgren, Ida Netzel, Margareta Carlsson, Karl-Gunnar Svensson och Leif Nordenstorm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Kicki Mattsson, Rebecca Hägg, Isak Öhrlund, Gunnel Eriksson, Anna Karin Hammar, Victor Månsson, Kerstin Lindh Wallin, Carin Jakobsson, Margareta Hedström, Daniel Spiik, Elisabeth Werner, Samuel Lilja, Håkan Sunniden och Agneta Granström.

Biskop Mikael Mogren har deltagit i utskottets överläggningar.

Doughnut Economics (Raworth 2017).